

EFICIENTIZAREA COMUNICĂRII DIDACTICE

profesor ȘERCĂIANU CRISTINA NICULINA

GRĂDINIȚA CU P.P. NR. 9 CÂMPINA

Eficientizarea comunicării trebuie să reprezinte o preocupare imperativă a fiecărui profesor. „Un bun educator” nu mai poate fi doar acela care posedă solide cunoștințe de specialitate, ci în primul rând acela care se dovedește a fi un bun comunicator și care demonstrează constant, în procesul relaționării cu educabilii, că este interesat de modul în care copiii recepționează mesajele sale, de impactul acestora, de îmbunătățirea comunicării.

Astfel, cunoașterea propriilor emoții, reglarea și adaptarea lor la particularitățile locutorului nostru în comunicare îi asigură acesteia o eficiență sporită. Interpretarea sentimentelor, analiza obiectivă a relațiilor și situațiilor în care acționăm și ajustarea comportamentelor în funcție de context reprezintă cerințe obligatorii pentru educatori și acțiuni care trebuie învățate de către educabili.

Pentru a-i instrumenta pe copii, pe tineri cu un set de competențe emoționale cu ajutorul cărora să-și poată optimiza comunicarea cu ei înșiși, dar și cu ceilalți, trebuie să învățăm mai întâi noi, părinți, profesori, educatori, în general, să respectăm și să aplicăm următoarele principii:

*să devenim conștienți de sentimentele noastre și de cele ale celor din jurul nostru;

*să ne implicăm și să încercăm să înțelegem punctele de vedere ale celorlalți;

*să ne menținem calmul;

*să gândim pozitiv, să ne stabilim obiective și să urmărim atingerea lor;

*să folosim cele mai bune aptitudini de a lucra cu oamenii în relațiile noastre. (Elias, Tobias și Friedlander, 2003, 22).

Calitatea mesajului transmis de profesor este o prima exigenta a eficientizării didactice. Într-o relație de comunicare mesajul transmis de profesor copilului, trebuie să fie clar exprimat și convingător. Aceasta depinde de forța și tăria argumentelor. Pentru a-și asigura persuadarea, profesorul trebuie să facă apel la ceea ce-l impresionează pe elev. Argumentele, credibilitatea profesorului are o mare importanță în comunicarea didactică, pentru ca gradul de receptivitate a mesajului, captarea auditorului-clasa, atmosfera favorabilă sau defavorabilă sunt dependente de aceasta credibilitate.

Conștientizarea propriilor sentimente trebuie completată de cunoașterea sentimentelor celorlalți. Ca dascăl, dar totodată și ca bun comunicator, este absolut necesar să fii empatic, dovedind constant că încerci să-i înțelegi pe ceilalți și să le împărtășești sentimentele.

Empatia, aspect definitoriu pentru inteligența emoțională, reprezintă, în mod cert, o cale sigură pentru eficientizarea comunicării. În orice proces comunicațional, educatorul încearcă să își controleze propriile emoții, dar valorificându-și capacitatea empatică, încearcă, în același timp, să dirijeze și emoțiile celor pe care dorește să îi influențeze.

Empatia rămâne deci, dincolo de orice paradigmă educațională, o condiție *sine qua non* a unui demers educațional de calitate și a unei comunicări eficiente. Ea îi permite educatorului să se transpună în sufletul copiilor, să înțeleagă modul lor de a gândi, de a simți, să anticipeze posibile reacții comportamentale la diverse situații de comunicare etc. și, astfel, să-și adecveze discursul la particularitățile acestora, „modelând” comunicarea într-un chip optim.

Stilul empatic, adoptat de fiecare participant la procesul comunicării, potențează acest proces, conferindu-i un plus de eficiență. H. Murray (1972, 22) considera că profesorii care manifestă calități empatică și dezvoltă relații sincere, autentice cu preșcolarii, sunt eficienți în activitatea de predare. Ei reprezintă, de asemenea, reale modele comunicaționale cu care elevii se pot identifica, această identificare având efecte pozitive atât asupra învățării, cât și asupra formării/dezvoltării propriilor competențe de comunicare.

Un profesor empatic va utiliza feedback-ul ca instrument de optimizare a comunicării, oferindu-l la momentul oportun și asigurându-se că beneficiarul acestuia este pregătit să îl primească și să îl valorifice. În caz contrar, el conștientizează că relația de comunicare s-ar putea deteriora.

Dascălul este interesat să afle dacă mesajul său a fost recepționat și să ia măsuri de ameliorare a emisiei în cazul în care a constatat distorsiuni ori obstacole în comunicare. Feedback-ul cel mai natural și cel mai spontan este primit de profesor dacă își observă cu atenție copiii. Orice profesor trebuie să știe să utilizeze ca sursă a feedback-ului canalele considerate fundamentale în comunicarea nonverbală: expresiile fețelor elevilor; »limbajul ochilor» »limbajul trupului» (gesturi, mișcări) constituie un mijloc de a sesiza implicarea preșcolarilor, interesul, dar și atitudinea acestora față de profesor.

Alături de feedback și aflată într-o relație de interdependență cu acesta, o altă componentă fundamentală a comunicării este ascultarea. Activă, interactivă sau empatică, ascultarea condiționează recepționarea corectă și retenția mesajului transmis, dar și înțelegerea

emoțiilor de dincolo de cuvinte. Practicând oricare dintre aceste forme ale ascultării, dar în special pe cea empatică, „(...) ascultătorul încearcă să adopte cadrul de referință afectiv al vorbitorului pentru a-l înțelege mai bine” (Cândea, Cândea, 2005, 149) și pentru a comunica mai eficient. „Ascultând empatic „atingem” sufletul interlocutorului, înțelegem ce simte, ce se află „în spatele” a ceea ce face sau spune. Îl ascultăm nu numai cu urechile pentru a „traduce” limbajul verbal și paraverbal, sau cu ochii, pentru a „traduce” limbajul nonverbal al vorbitorului, ci îl ascultăm și cu „inima” pentru a-i înțelege sentimentele, emoțiile, atitudinile, percepțiile, motivația; îl ascultăm cu dorința de a-l înțelege.” (Cândea, 2005, 163).

În psihologia socială este din ce în ce mai relevantă ideea că o comunicare interindividuală este determinată, înainte de toate, de tipul de relație existent între cele două persoane aflate în interacțiune. Această relație rezultă din atitudinile dezvoltate de cei doi interlocutori. Plecând de la tipologia atitudinilor interindividuale (atitudine de interpretare, de evaluare, de ajutor, de consiliere), Jean-Claude Abric (200) stabilește cinci reguli ale unei comunicări eficiente și de calitate:

- să asculți (să ții seama de punctul de vedere al celuilalt)
- să observi (să te interesezi de tot ceea ce se petrece în situația de comunicare)
- să analizezi (să degajezi elementele componente ale câmpului psihologic și social care îi determină pe indivizi)
- să te exprimi (sa-ti spui punctul de vedere in functie de interlocutor sau de natura comunicarii)
- să controlezi (să urmărești calitatea și relevanța mesajului, precum și procesele care pot perturba transmisia)

Fiecare dintre aceste exigențe are o importanță aparte în comunicarea didactică, deoarece este prin excelență o comunicare de tip social, ce se desfășoară în cadrul grupului. A-l asculta pe celălalt înseamnă a-ți forma o imagine adecvată despre ceea ce spune acesta. Condiția primordială a comunicării didactice eficiente este ascultarea interlocutorului.

Clasa este un grup educațional care funcționează și este organizat în vederea realizării și desfășurării procesului instructiv-educativ. De aceea, având scopuri de ordin formativ, interacțiunea membrilor se realizează distinct la două niveluri: interacțiunea profesor – copil și interacțiunea copil - copil.

Interacțiunea profesor – copil permite constituirea unor roluri active, dinamice, deoarece profesorul se raportează în primul rând la preșcolari. Astfel, J. Withal (1949) distingea 7 roluri

ale profesorului în raport cu copiii: *îi ajută și îi sprijină, îi confirmă, le pune probleme, se arată indiferent, îi îndrumă, îi dezaprobă, îi încurajează* să se ajute singur. Prin comportamentul său, profesorul poate confirma sau infirma așteptările celorlalți față de el, confirmarea ducând la o echilibrare a rolurilor, iar infirmarea generând un conflict de rol.

Comunicarea profesor – preșcolar este foarte importantă din punct de vedere psihosocial, având o puternică încărcătură afectivă ce facilitează apariția aceluia climat psihosocial care poate amplifica sau diminua colaborarea dintre cei doi parteneri. Prin umanizarea și personalizarea interacțiunii educaționale, profesorul „devine acea persoană care creează condițiile ca preșcolarul să se comporte într-un anumit fel, să-și pună probleme și sarcini de cunoaștere, stimulează și întreține activismul investigator al copilului”.

Pentru profesor, respectarea acestui ansamblu de exigente ale unei comunicării didactice eficiente înseamnă a dispune de *competența comunicatională* (aptitudinea de a comunica eficient în orice situație).

În relația de comunicare, profesorul trebuie să își asume rolul de o asemenea manieră, încât copilul să simtă că se dorește întâlnirea cu el ca persoană și partener de dialog. Copilul nu trebuie să se simtă nici judecat, nici interpretat, nici sfătuit, nici manipulat prin întrebări. El trebuie să se simtă ascultat. A ști să ascuți este caracteristica fundamentală a unei comunicării ce favorizează exprimarea celuilalt (absența comunicării poate rezulta și din absența ascultării reale a interlocutorului).

Cadrele didactice trebuie să stăpânească arta conversației. Aceasta este o condiție obligatorie a eficientizării procesului de învățământ.

Un dascăl este apreciat, respectat și iubit doar dacă știe să realizeze, prin conversație, un climat propice studiului în cadrul colectivului pe care îl conduce.

Bibliografie

- Dinu Mihai, (2004). *“Fundamentele comunicării interpersonale”*, București: Editura All,
- Breben, S. ; Fulga, M.; Gongea, E.; Ruiu, G. (2008) . *“Invățământul preșcolar în mileniul III”*, Craiova: Editura Reprograph
- L.Șoitu, (1984). « *Condiționarea psihologică a mesajului audio-vizual* », în « *Psihologia în România* », București: ASSP-AP,